



> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting Samenleving, Landbouw en Natuur (SLN)

Postbus 69  
7400 AB DEVENTER

**Directoraat-generaal Natuur  
en Visserij**

Programma Klimaatopgave

**Bezoekadres**

Bezuidenhoutseweg 73  
2594 AC Den Haag

**Postadres**

Postbus 20401  
2500 EK Den Haag

**Overheidsidentificatienr**

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

[www.rijksoverheid.nl/lvvn](http://www.rijksoverheid.nl/lvvn)

Datum 3 juli 2025

Betreft Uitspraak Gerechtshof Den Haag tegen Shell

**Ons kenmerk**

DGNV-PKO-LNV / 96162648

Geachte [REDACTED],

De vaste commissie voor Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur van de Tweede Kamer heeft mij op 27 november 2024 verzocht om een reactie op uw brief m.b.t. de uitspraak van Gerechtshof Den Haag tegen Shell d.d. 18 november 2024.

Zoals u in uw brief aangeeft is dit een procedure tussen Milieudefensie (en een aantal andere milieuorganisaties) en Shell, de Nederlandse overheid is hierin geen partij. De procedure heeft geen betrekking op de landbouwsector en de broeikasgasemissies van een gemiddeld Nederlands landbouwbedrijf zijn van een hele andere orde grootte dan die van Shell.

Ten aanzien van de klimaateffecten van verplaatsing van voedselproductie naar het buitenland blijkt uit onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Wageningen University & Research (WUR) dat voor verplaatsing binnen de EU deze effecten verschillen per product en per land waarnaartoe de productie zich verplaatst en afhankelijk zijn van welke emissiebronnen meegenomen worden. In het algemeen kan gesteld worden dat de emissies per eenheid eindproduct kleiner worden naarmate de productie op een efficiëntere wijze plaatsvindt. Voor veel Nederlandse landbouwexportproducten geldt dat productie in Nederland op relatief efficiënte wijze gebeurt. De klimaateffecten van verplaatsing van voedselproductie naar buiten de EU konden niet worden gekwantificeerd, aangezien het erg onzeker is naar welke landen de productie zich zou verplaatsen en wat de broeikasgasemissies per kg product in die landen zijn. Het onderzoeksrapport is op 8 april jl. aan de voorzitter van de Tweede Kamer gestuurd<sup>1</sup> en kunt u via deze link inzien: [Effecten op emissies bij verplaatsing Nederlandse landbouwproductie | Rapport | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderzoek-en-statistiek/publicaties/rapporten/2024/04/08/effecten-op-emissies-bij-verplaatsing-nederlandse-landbouwproductie).

Ik deel uw mening dat door de wereldwijde toename van het aantal mensen op aarde, er steeds meer voedsel nodig zal zijn. Daarom zet ik middels het LVVN Attaché Netwerk in op wereldwijde voedselzekerheid door het leveren van kennis en kunde.

<sup>1</sup> Kamerstuk 21501-32, nr. 1635.

In reactie op hetgeen u schrijft over de zorgvuldigheidsplicht van boeren en de bereidwilligheid om broeikasgasemissies te verminderen wil ik aangeven dat ik dit zeer verwelkom. U vraagt om duidelijkheid over de erkenning van door boeren genomen maatregelen en oplossingen door de overheid.

In lijn met het Regeerprogramma is mijn inzet gericht op de omslag van middel-naar doelsturing en innovatie. Boeren hebben een keuzevrijheid wat betreft de toe te passen maatregelen. De potentiële emissiereductie van de gekozen maatregelen moet echter wel bewezen zijn.

Hoogachtend,



Femke Marije Wiersma  
Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur